Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi Fascicula: Asistenţă Socială, Sociologie, Psihologie
Year-Book „Petre Andrei" University from Iasi
Fascicle: Social Work, Sociology, Psychology
ISSN: 2248-1079
Coverd in: CEEOL, Index Copernicus, Ideas, RePeC, Socionet, Econpapers

FAMILY DYNAMICS AGAINST THE MIGRATION BACKGROUND

[DINAMICA FAMILIALĂ ÎN CONTEXTUL MIGRAŢIEI]

Cătălin-George FEDOR

Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenţă Socială, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp: 27-39

Published by:
Lumen Publishing House
On behalf of:
„Petre Andrei" University from Iasi

Family Dynamics against the Migration Background

[Dinamica familială în contextul migrației]

Cătălin-George FEDOR [1]

Abstract

The purpose of our research is to identify the effects of migration on the quality of the relation between the partner living abroad and the partner who stayed in the country, and to study the manner in which the roles and responsibilities of the family members left behind changed, and to analyze the emotional effects on both children and parents. The family members who stay in the country and have to cope with this migration phenomenon try to develop new strategies to perpetuate family functionality. In most cases, the subjects argued that communication improved since the meaningless everyday arguments, which generated problems, disappeared and the family members focused on fructifying the positive aspects. The migration of a family member abroad has effects not only on the financial status, but also on the development of interpersonal relations, on everyday activity or on the children's education.

Keywords:

migration; family; effects.

1 Cătălin - George FODOR - Romanian Academy - Iaşi Branch, Department of Anthropological Research, Email Address: cgfedor@yahoo.com

Fedor, C. G. (2014). Family Dynamics against the Migration Background [Dinamica familiala in contextul migratiei]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

Introducere

Din punct de vedere sociologic, migraţia reprezintă deplasarea teritorială ce determină şi o mobilitate socială cu schimbări importante ale statutului social al persoanei migrante (Tufan, 2007). Decizia de a migra este luată de persoanele nemulţumite de statutul lor social prezent, persoane care se confruntă cu o serie de frustrări de natură socială. Pentru înlăturarea acestor neajunsuri respectivii devin potenţiali migranţi.

Miftode (2002) subliniază riscurile la care a fost supusă societatea românească ca urmare a migraţiei. În acest sens, familia este instituţia cea mai afectată, întrucât, de regulă, migrează unul dintre soţi, fapt ce deteriorează ansamblul relaţiilor intrafamiliale şi, deci, funcţionalitatea grupului de bază al societăţii. Copiii rămaşi singuri acasă devin un grup defavorizat aparte, cu tendinţe de auto-marginalizare.

Determinaţi de lipsurile financiare, de lipsa locurilor de muncă sau de dorinţa de a oferi copilului un trai mai bun, mulţi părinţi decid să facă acest pas, fără a realiza consecinţele pe care le implică plecarea lor (Alternative Sociale, 2006). Din perspectiva părintelui, devine primordială asigurarea bunăstării materiale, ajungându-se la neglijarea nevoilor copilului: nevoia de comunicare, de a fi ascultat, înţeles, încurajat şi susţinut, de a nu fi singur. Ataşamentul legat între copil şi părinte este grav afectat, întrucât, o dată cu plecarea părinţilor are loc şi plecarea modelelor de care copiii au nevoie pentru a-şi forma personalitatea, iar lipsa controlului parental poate duce la o libertate cu consecinţe nefaste (Stănciulescu, 1997).

La nivel societal se formează convingerea că asigurarea unor condiţii de viaţă acceptabile în ţară este imposibilă, copiii aspirând la rândul lor, să emigreze. Fenomenul se poate înscrie, ipotetic, în procesul de globalizare sau în circulaţia firească a persoanelor şi a bunurilor între ţări şi continente. În plan psihic, a apărut o reacţie a non-migranţilor împotriva migranţilor, pe care îi etichetează şi îi devalorizează (Miftode, 2006).

Metodologia cercetării

Cercetarea noastră, efectuată în perioada ianuarie - februarie 2014, îşi propune să obţină o imagine a efectelor survenite în viaţa de familie în urma stabilirii în străinătate a cel puţin unui membru al familiei.

În cadrul studiului nostru s-au urmărit modificările aduse dinamicii familiale de către migraţie, prin prisma a patru teme:

Fedor, C. G. (2014). Family Dynamics against the Migration Background [Dinamica familiala in contextul migratiei]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

– Relaţiile între membrii familiei (relaţia cu partenerul plecat; relaţia cu copiii; relaţia cu rudele şi prietenii). Am urmărit evoluţia acestor relaţii şi implicarea partenerului plecat în viaţa familială de la distanţă.
– Preluarea sarcinilor domestice. Au fost evaluate beneficiile şi aspectele negative ale plecării unui membru, însuşirea responsabilităţilor partenerului rămas, modificările apărute în stilul de viaţă al membrilor familiei rămaşi acasă.
– Compararea aspectelor generale ale vieţii de familie înainte şi după plecarea unui membru. Am urmărit evoluţia dezvoltării emoţionale şi sociale a persoanelor implicate în studiu.
– Reliefarea impactului migraţiei asupra nivelului de trai al familiei.

Design-ul cercetării noastre este unul calitativ, adecvat obiectivelor propuse. Metoda utilizată a fost interviul de tip comprehensiv aplicat unui eşantion de 15 persoane, dintre care 10 femei şi 5 bărbaţi cu vârstele cuprinse între 18 şi 45 de ani, din municipiul Iaşi, care se confruntă cu problema migraţiei. În 10 cazuri a plecat unul dintre părinţi şi s-a urmărit modul în care părintele rămas a preluat responsabilităţile celuilalt partener şi în alte 5 cazuri au plecat ambii părinţi şi am urmărit modul în care copiii rămaşi acasă au preluat responsabilităţile părinţilor, inclusiv educarea fraţilor mai mici.

Rezultate şi discuţii

În majoritatea cazurilor (8 din 10) unde unul dintre soţi este plecat în străinătate se observă o apropiere între cei doi parteneri. Distanţa le oferă celor doi posibilitatea de a comunica mai bine, de a evita certurile, de a se sfătui şi de a-şi respecta reciproc deciziile. Soţii se consultă în mod constant cu privire la activităţile copiilor, modul de cheltuire a banilor transmişi, treburile gospodăreşti. („Mai povestim… Eu ce-am făcut azi sau ce a făcut ea. Ce-o să facem… Oricum, juma' de oră, o oră, două ore stăm şi vorbim." - I. 7).

Despărţirea este resimţită interior diferit de fiecare intervievat. Unii afirmă că le este greu fără partener şi fiecare plecare înrăutăţeşte situaţia lor sentimentală. Pentru alţii, situaţia este şi mai dramatică, deoarece nu reuşesc să depăşească momentul şi cad în depresie sau devin dependenţi de alcool. ("Absenta soţului pentru mine... când doi oameni se iubesc, după un timp unul ajunge să reprezinte o parte din celălalt şi invers, şi după un timp şi o distanţă mare, simţi că o bucată din tine

Fedor, C. G. (2014). Family Dynamics against the Migration Background [Dinamica familiala in contextul migratiei]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

lipseşte şi dorul eclipsează toate discuţiile neimportante în contradictoriu." - I. 10; „Pentru tatăl meu, această decizie de a pleca a fost una copleşitoare şi l-a determinat pe el să se închidă în el şi să recurgă la alte lucruri pentru a se calma şi a se simţi bine. Cum spuneam, e vorba de patima alcoolului…" - I. 6).

Există şi o altă categorie, pentru care distanţa nu reprezintă un obstacol în viaţa de cuplu, ci are, uneori, un efect benefic de revigorare a relaţiei. ("Ca şi relaţie cu soţul nu s-au schimbat foarte multe, căsnicia noastră fiind foarte mult bazată pe încredere şi nu există probleme de genul ăsta. Nu a fost focul dragostei, ne-am luat încetul, dar sigur." - I. 4; „Cred că un 5%. Aşa... Mai apropiat faţă de când era acasă. Mda... În rest, ca să spun aşa diferenţe… Să fie certuri, să fie copilul..., cu astea, cu mama…, nu. Câteodată aşa, e şi o fază de… cum să spun… când stai aşa şi… stăteam aşa şi mă gândeam… măi, oare ce face ea acum..." - I. 7).

Comunicarea se face frecvent în toate cazurile, în special prin intermediul internetului. Majoritatea subiecţilor intervievaţi au menţionat că vorbesc zilnic sau la două zile pe Skype cu partenerul. Discuţia este iniţiată de ambele părţi. Convorbirile telefonice sunt mai rare şi datorită costurilor ridicate pe care le presupune. Acest tip de convorbire este iniţiat de partenerul plecat în afară care are posibilitatea achitării ei. ("Vorbim cel puţin o dată pe săptămână la telefon, când îi cer sfaturi privind treburile din casă, iar pe internet vorbim cam la două zile de pe calculatorul copiilor." - I. 3).

În ceea ce priveşte vizitele, putem afirma că nu sunt foarte dese. Motivele nu sunt relaţionate doar de costuri, ci şi de timp, şi mai ales de dificultatea despărţirii de familie şi reîntoarcere. În toate cazurile analizate, emigrantul îşi vizitează familia cel puţin o dată pe an. Media este de două veniri pe an. A existat şi un caz în care soţul îşi vizitează soţia la interval de 2-3 luni. Venirile în ţară coincid cu sărbătorile sau cu concediul de vară. În unele cazuri familia din ţară călătoreşte pentru a-l vizita pe membrul plecat în afară. ("De când este plecată în Italia, în fiecare an vine acasă în luna august timp de 3 săptămâni." - I. 3; „În sensul nu că nu avea posibilitatea sau nu ştiu ce… e chestia de reîntors înapoi. Îi vine oleacă greu să plece. Cumnată-mea a fost la fel plecată în Cipru şi tot aşa spunea: «Băi, veneam acasă, abia aşteptam. Dar când să plec înapoi, parcă nu-mi venea să plec.» Şi în 3 ani de zile, o venit de vreo 4 ori acasă. Nuuu… Vii bucuros şi pleci oleacă aşa… mai ales despărţirea asta." - I. 7).

Subiecţii intervievaţi şi-au exprimat în mică măsură dorinţa de a pleca alături de partenerii lor. Decizia de a nu pleca este relaţionată în

Fedor, C. G. (2014). Family Dynamics against the Migration Background [Dinamica familiala in contextul migratiei]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

special de existenţa copiilor şi de probleme de sănătate corelate cu necesitatea de a îngriji copiii. („De multe ori am vrut să plec şi eu. Îmi găseam eu ceva de lucru, dar de fiecare dată m-am întrebat ce fac cu copiii. Ar fi trebuit să îi las cu altcineva şi nu cred că ar fi avut grijă de ei aşa cum am eu. Nu sunt în stare să se descurce singuri, deocamdată cel puţin. Normal că aş vrea să fie acasă, să am cu cine să mă sfătuiesc, să am cu cine să mă cert şi apoi să am cu cine să mă împac." - I. 3).

Se constată faptul că în toate cazurile părinţii menţin, într-o manieră constantă, relaţia cu copiii. Contactul se iniţiază pe internet sau la telefon. Discuţiile abordează o serie restrânsă de subiecte, precum rezultatele la învăţătură şi relaţia cu părintele rămas acasă sau cu bunicii. Copiii nu îşi împărtăşesc trăirile cu părintele plecat, ci, mai degrabă, caută persoane din jurul lor cu care să vorbească. În discuţiile pe care le poartă cu părintele emigrat, copiii nu oferă detalii cu privire la grijile şi dificultăţile cotidiene. Acest lucru se poate explica prin dorinţa copiilor de a-şi asigura rudele că se descurcă şi a nu le împovăra cu şi mai multe probleme. („Cum vă spuneam, vorbim la telefon cam o dată pe săptămână. Îi întreabă ce fac [pe copii]…, îl întreabă pe cel mare dacă îşi face temele, dacă o ascultă pe mama, pe cel mic la fel… dacă şi-a învăţat poezioarele, dacă o ascultă pe doamna, dacă mănâncă… În general discuţii de genul acesta…" - I. 2; „Cu toţii vorbim cu ea la telefon destul de mult, cel mai rar o data la doua zile." - I. 14).

Copiii resimt şi interiorizează plecarea părinţilor ca pe un sacrificiu făcut pentru asigurarea bunăstării lor şi încearcă în mod constant să fie la înălţimea unor presupuse aşteptări ale părinţilor. Altfel spus, depun eforturi mari pentru a nu-şi dezamăgi părinţii în domenii pe care le consideră ei că reprezintă priorităţi pentru părinţii lor. Copiii au apreciat că relaţia cu părinţii este bună şi s-a produs chiar o apropiere în urma plecării. Pe lângă acestea, copiii intervievaţi tind să obţină succese în activitatea şcolară şi în alte domenii. Regretă însă lipsa părinţilor de lângă ei şi, chiar deja maturi, îşi doresc reîntoarcerea părinţilor pentru a (re)forma o familie. ("Desigur, dezbinarea pe care o provoacă... Îţi lipseşte apropierea, sprijinul şi posibilitatea de a împărtăşi bucuriile în orice moment cu întreaga familie. Sentimentele acestea se accentuează de sărbători si la evenimente importante din familie, cum este naşterea primului nepoţel din familie cu care mama şi-ar fi dorit să petreacă mai mult timp şi să ajute la creşterea lui." - I. 14; „A pierdut, să îi spun aşa, foarte mulţi ani din copilăria noastră, la fel şi noi am pierdut foarte mulţi ani din viaţa ei, ceea ce nu mă bucură în nici un fel." - I. 6; „Cred că la fel se simt şi copiii pentru că şi lor

Fedor, C. G. (2014). Family Dynamics against the Migration Background [Dinamica familiala in contextul migratiei]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

le este greu. Au şi ei nevoie de sfatul mamei pentru diferite probleme, mai ales fata suferă pentru că nu are cu cine să vorbească. Până acum niciunul dintre copii nu a avut probleme la şcoală cu disciplina, sunt nişte copii tare buni şi respectuoşi. Au note bune, sunt premianţi an de an…" - I. 3; „Aş putea spune chiar că plecarea părinţilor m-a motivat să învăţ mai mult şi să încerc să îmi clădesc un viitor frumos. Nu aveam cum să o dau în bară cu şcoala din moment ce mama mă suna şi îmi spunea cât de greu este să munceşti printre străini şi să nu poţi pleca de acolo din cauză că nu ai altundeva unde să mergi." - I. 13; „Întotdeauna am avut peste 9.50 media, mai puţin în clasa a 7-a, în anul plecării mamei, când am avut 9.47 şi mereu am încercat să învăţ cât mai bine, nu vroiam să o dezamăgesc pe mama, pentru că ea s-a dus acolo să muncească pentru mine, să îmi ofere un viitor mai bun, conştientizam toate lucrurile acestea, de asta îmi şi venea aşa greu, cum ea nu a vrut să mă dezamăgească pe mine şi a plecat ca să am tot ce e mai bun, aşa trebuie sa ofer şi eu şi îi mulţumesc..." - I. 12; „Fiind cea mai mică din familie a trebuit să am grijă atât de casă, cât şi de fraţii mei şi, inclusiv, de tatăl meu şi a fost puţin mai dificil, însă pentru a o sprijini pe mama şi pentru a o încuraja am fost nevoită să fac aceste lucruri şi să nu îi spun adevărul în ceea ce priveşte situaţia de acasă. Pe scurt, a trebuit să o mint şi să îi spun că este bine acasă, pentru a avea putere să continue şi să lucreze." - I. 6; „Diferenţa aş putea-o pune doar pe seama vârstei. Datorită acesteia impactul a fost mult mai mare când a plecat tatăl meu şi simţeam nevoia de o influenţă mai puternică şi un sprijin al lui în viaţa mea. Şi mamei i-a fost mai greu singură cu noi atunci. Acum, experienţele ne-au făcut mai detaşaţi şi maturi, conştientizăm beneficiile, dar sperăm şi facem tot posibilul să fim din nou în acelaşi loc împreuna." - I. 14).

Relaţiile cu familia apropiată sunt bune. Se menţine legătura cu bunicii şi fraţii în aproape toate cazurile. Însă cu familia extinsă şi vecinii sau prietenii, partenerul rămas acasă nu relaţionează în mod frecvent. În două cazuri s-a constatat faptul că intervievaţii au avut de suferit de pe urma plecării partenerilor. Într-unul dintre acestea, soţia rămasă acasă şi copiii au suferit jigniri. În plus, subiectul investigat (soţia) a suferit pe lângă defăimarea morală, probleme cu un vecin în ceea ce priveşte un teren, probleme soluţionate în sala de judecată. În al doilea caz, subiectul a fost supus umilinţelor de către colegii de serviciu cu privire la starea sa în urma plecării soţiei sau a presupuselor aventuri pe care aceasta le-ar avea. (''Ei, gura lumii nu o poţi opri... La ţară lumea crede că dacă n-ai bărbatul acasă, gata, eşti într-un fel sau altul. Eu şi văduvele." - I. 4; ''Am avut nişte

Fedor, C. G. (2014). Family Dynamics against the Migration Background [Dinamica familiala in contextul migratiei]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

probleme cu un pământ. E departe şi e mai greu de lucrat. Iar un vecin a încercat să profite. Practic l-a lucrat el fără să îi dau voie, iar apoi au urmat o grămadă de scandaluri. El zicea că l-a lucrat, deci e al lui, eu ziceam că e al meu, că aşa e în acte şi nici nu l-am dat în parte... După un an de ceartă... am ajuns până la judecătorie în cele din urmă. Am rezolvat acolo şi a plătit el o parte ca să nu mai plătească amenzi şi să i se ia tot. Bine, situaţia a fost mai neplăcută că nu a durat doar atât. Au fost o grămadă de certuri." - I. 4; "Chiar colegi de serviciu. Păi m-am certat zilele trecute cu o asistentă. M-o chemat şefa noastră şi mi-o zis: «Băi Cristi, ia uite ce spune asistenta cutare...» «Ce spune tu?» Cu şefa am fost colegi de şcoală până în clasa a 8-a. Cu asistenta şefă de la noi. «Nu, că de când o plecat Dana ai decăzut aşa… că te vede că culegi numai chiştoace de prin faţa pavilionului.»" - I. 7; "Mai am un coleg de al meu, infirmier, care zice de nevastă-mea: «Eee. Dana ta cred că e cu vreun marocan, vreun englez… Că sunt pe acolo.» Şi i-am zis: «Bravo ei. Dacă poate! Dar ce eşti şi tu aşa gelos pe ea?» O dată, de două ori mi-o zis şi o văzut că îi zic tot aşa s-o lăsat păgubaş. «Băi dar englezii şi marocanii ăştia sunt mai omenoşi faţă de italieni care sunt macaronari din ăia şi îs răi.» Că nevasta lui ăsta era plecată în Italia. Şi ăla o văzut că îi zic tot aşa şi s-o lăsat păgubaş." - I. 7).

Subiecţii sunt sprijiniţi în mare parte de rudele apropiate, în sensul în care părinţii îi ajută în creşterea copiilor şi îngrijirea gospodăriei. Într-un caz, fiica rămasă acasă a fost supravegheată chiar de vecină. În alte situaţii, bunicii şi-au asumat acest rol. A fost consemnat un singur interviul în care subiectul a afirmat că nu se poate baza pe sprijinul celor din jur. În general, rudele şi prietenii apreciază situaţia familiilor în care un membru sau doi sunt plecaţi ca fiind „fericite" deoarece sunt lipsite de probleme financiare. Bineînţeles, nu sunt puse în balanţă sacrificiile pe care le fac şi cei plecaţi şi cei rămaşi. ("Rudele noastre stau la ţară şi au problemele lor acolo. Pentru ei, cine pleacă în Italia, înseamnă că o să câştige foarte mulţi bani. Nu îşi pun problema să ne ajute cu ceva, pentru că nici noi nu am apelat la ei şi nici nu cred că vom face lucrul ăsta vreodată." - I. 3; „Relaţiile au rămas aceleaşi. Noi suntem foarte apropiaţi şi de familia soţului şi de familia mea. Copiii merg şi la bunicii din partea tatălui, dar merg mai des la părinţii mei deoarece ei locuiesc chiar aici." - I. 1).

În situaţia în care unul dintre parteneri este plecat, responsabilităţile în familie sunt preluate în mare parte de către partenerul rămas. În două cazuri, persoana plecată este soţia. Acest lucru coincide cu împărţirea sarcinilor gospodăreşti de către soţ cu mama (I. 7) sau cu fiica (I. 3). Observăm că în timp ce copilul familiei prezentate în I. 7 este scutit

Fedor, C. G. (2014). Family Dynamics against the Migration Background [Dinamica familiala in contextul migratiei]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

de treburile casnice, singura lui preocupare fiind şcoala, deoarece în casă există un ajutor, copilul familiei descrise în I. 3 este implicat în mod direct în sarcinile gospodăreşti. Acelaşi lucru ca în situaţia a doua se constată şi în cazul celor 3 persoane cărora le-au plecat ambii părinţi când erau adolescenţi. Copiii se confruntă şi s-au confruntat cu mai multe responsabilităţi, multe dintre ele nefiind specifice vârstei, maturizându-se mult mai devreme şi în mod forţat.

Pentru cei care aveau fraţi mai mici, plecare ambilor părinţi a constituit o povară pentru că i-a determinat pe aceştia să îşi asume rolul pe părinte de la o vârstă precoce şi să se ocupe şi de educarea fraţilor nu doar de casă.

Pentru persoanele cărora soţii le-au plecat, situaţia este la fel de dificilă. Soţia rămasă trebuie să acorde timp nu doar copiilor aflaţi în întreţinere, cât şi treburilor din afara casei. Acest lucru este şi mai complicat pentru familiile care locuiesc în mediul rural. Treburile agricole sunt împărţite, astfel, cu alţi membrii ai familiei: părinţii şi copii.

Nu putem spune că intervievaţii nu s-au adaptat noii situaţii, ci au încercat să găsească soluţii pertinente pentru a-şi putea continua activitatea zilnică. Se observă un regret în ceea ce priveşte lipsa partenerului deoarece se apreciază că treburile erau efectuate mai uşor înainte când erau împărţite la doi. Pe lângă acest lucru, se constată lipsa afecţiunii partenerului şi bucuria cu care realizau respectivele activităţi în doi.

Pentru subiecţii cărora le-au plecat ambii părinţi, bunicii s-au implicat într-o mai mare măsură în creşterea şi educarea lor. Cu toate acestea, subiecţii afirmă limitele bunicilor în a-i ajuta cu temele şi a comunica cu aceştia despre situaţiile afective trăite (certuri cu colegii, iubiri, tristeţi, frustrări). ("Deşi nu a fost extrem de uşor, ne-am adaptat destul de repede. Mama ne obişnuise de mici cu responsabilităţile şi ne încuraja sa fim independenţi... Iar tatăl meu, deşi poate nu a fost prea plăcut la început, în timp, şi-a descoperit măiestria culinară. Restul sarcinilor gospodăreşti le împărţim cu toţiişi ne ajutăm…" - I. 14; „E mai greu cu lucratul pământului, dar mă ajută părinţii mei şi socrii când mai pot, ei fiind mai bătrâni." - I. 4; „Cred că se vede şi cu ochiul liber că o casă are nevoie de o mână de femeie... La treburile gospodăreşti participăm cu toţii. Bineînţeles că fata este cea care ordonează toate treburile… Eu şi cu băiatul o ajutăm cât de mult putem şi oricum deciziile mai importante privind amenajarea casei le luăm după ce ne consultăm cu soţia mea... eu ajung destul de târziu acasă şi îmi este mai greu să mă ocup de spălat spre exemplu." - I. 3; „Mi-a fost foarte greu la început pentru că

Fedor, C. G. (2014). Family Dynamics against the Migration Background [Dinamica familiala in contextul migratiei]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

nu eram singur, ci trebuia să mai am grijă şi de frăţiorul meu mai mic. A trebuit să joc rolul şi de mamă şi de tată pentru el şi să încerc să îl educ cum am putut eu mai bine. A trebuit să fiu mai economă cu banii şi să îi administrez cum trebuie pentru că altfel riscam să compromit casa şi viaţa fratelui meu. La început a fost foarte stresant pentru că trebuia să mă ocup de toate. Eu locuind într-o comună trebuia să am grijă să cumpăr în fiecare iarnă lemne pentru a încălzi casa. Trebuia să gătesc pentru mine şi fratele meu, pentru că trebuia să îi asigur o alimentaţie sănătoasă. Am fost nevoit să merg la şedinţele cu părinţii pentru a vedea care este situaţia lui la şcoala şi unde ar trebui să mai lucrez cu el pentru a fi bine. Trebuia să am grijă mereu să plătesc facturile la timp pentru a nu fi nevoit să rămân fără curent, de exemplu, sau gaz. Eram mereu atent să nu îi fie rău lui Vlăduţ şi la cel mai mic semn să îl duc la doctor. Era stresant pentru că orice rău s-ar fi întâmplat vina ar fi fost a mea." - I. 13; „Bineînţeles, treburile casnice, încă de când eram mică, din clasa întâia, a doua, trebuia să le fac eu. Nu am lăsat-o niciodată pe bunica să le facă!... Ei se ocupau pe afară de ce aveau ei, iar eu mă ocupam de partea casnică, în schimb, pot să spun că am participat şi la lucrurile din afara casei, am fost mereu prezentă." - I. 2; „Cu cel mic este mai simplu… trebuie dus dimineaţa. Înainte de a pleca eu la serviciu, merg cu el, îl însoţesc eu la grădiniţă. Când nu am timp, îl duce băieţelul mare. Este un copil foarte ascultător [se referă la băiatul mare] şi chiar mă ajută la toate treburile gospodăreşti. Vara prăşeşte în grădină, dă mâncare la animăluţe, taie lemne… lucruri de acestea, pe care eu ca femeie, nu că nu le-aş putea face, dar cred că aşa simte şi el… Aşa făcea şi tatăl lor când era acasă şi probabil că vrea cumva să suplinească unele aspecte. Probabil îşi dă seama că eu sufăr că tatăl lui este plecat şi vrea să mă ajute, ca să nu simt lipsa…" - I. 1).

Intervievaţii povestesc cu plăcere despre perioada anterioară plecării. Nu menţionează certuri sau dificultăţi în comunicare. Din interviuri rezultă că treburile erau bine împărţite între membrii familiei şi fiecare îşi cunoştea sarcinile. Se instaurase o oarecare rutină după care funcţionau toţi cei din casă. Rutina a fost înlocuită ulterior de o reîmpărţire a sarcinilor şi o regândire a timpului liber. Soţiile nu mai au timp pentru uzul personal încercând să-şi dedice atenţia copiilor aflaţi în întreţinere. Vizitele la prieteni sau rude s-au rărit în cazul bărbaţilor rămaşi singur. Femeile apreciază că au prietene cu care să-şi împărtăşească necazurile şi continuă să aibă vizite frecvente. Lipsa părintelui este resimţită dramatic de copil nu numai din punct de vedere afectiv, ci şi logistic. Sarcinile copiilor cresc şi aceştia observă o anumită degradare a

Fedor, C. G. (2014). Family Dynamics against the Migration Background [Dinamica familiala in contextul migratiei]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

modului în care este administrată casa. (''Pune fecioru-miu două scaune… Unul aşa şi unul aşa… unde stătea nevastă-mea… «Da, tată, hai»… şi se aşează pe scaunul unde stătea ea… «Dar ce faci, Cristi? Nu pui şi tu un pahar de vin?» - o imită pe mamă-sa. Zic: «Du-te că eşti nebun…» Mai vine prin casă: «Ei stai toată ziua… Vii de la serviciu… stai toată ziua.» Cristi cu mâna în fund… «Nu faci nimic… Uite… Vezi baia asta… Uite, ai stropit-o… Uite vezi te-ai spălat… Uite! Uite ce-i pe jos… Numai firmituri. Nu ai dat cu aspiratorul… Eu vin obosită şi tu… Uite, eu mă apuc de călcat şi tu dă cu aspiratorul. Hai!»; «Du-te, băi, la tine în cameră şi nu mă mai enerva.»" - I. 7; „Îmi petrec timpul liber împreună cu copiii, iar când era soţul, la fel… în familie. Acum, duminica merg cu ei în oraş… îi duc să viziteze oraşul, să se joace, mergem la o prăjitură, la un film, la teatru. Da... Când era el acasă şi mai împărţeam diferite treburi din curte, aveam mai mult timp. Filmele, în general, le vizionam împreună. Copiii preferă mai mult desenele animate, cel mai mare, alt gen de filme. Da, ce-i drept, aveam mai mult timp pentru mine şi pentru îngrijirea mea personală. Acum mai puţin, mai neglijez aspectul acesta." - I. 1).

Reîntoarcerea membrului plecat este privită ca un moment de întregire a familiei şi este trăită cu intensitate. Persoanele emigrate doresc să recupereze timpul pierdut şi încearcă să profite de fiecare moment petrecut în familie. O parte dintre partenerii plecaţi încearcă să compenseze lipsa fizică pe durata unui an de zile prin prestarea pe perioada concediului a treburilor gospodăreşti (curăţenie generală, gătit, renovat, lecţii cu copii). („Mamei îi făcea mare plăcere să petreacă timpul cu familia... dacă ar fi acum aici probabil - sau cu siguranţa - ar ajuta la creşterea nepoţilor. Si ştiu că i-ar şi face plăcere… De câte ori vine acasă preţuieşte foarte mult momentele când ne adunam cu toţii şi ţine să fim împreună la fiecare masă, să vorbim şi să ne ascultăm unul pe altul" - I. 14).

În totalitatea cazurilor se observă faptul că motivul plecării l-a constituit situaţia precară financiară a familiei sau necesitatea de a achita un împrumut. De cele mai multe ori, decizia de a pleca a fost luată în urma pierderii locului de muncă a unuia dintre soţi sau a salariale. Plecarea a intervenit ca un mijloc de redresare a situaţiei financiare şi decizia a fost luată de comun acord prin consultarea celuilalt partener şi uneori şi a copiilor. („Foarte greu am luat această decizie, dar nu ne mai descurcam şi trebuia cumva să ieşim din acest impas." - I. 1; „Am rămas în urmă cu rata la bancă vreo două luni, trebuia să cheltuim mai mult pentru rechizite şi cursuri [pentru cei 2 copii] şi am început să ne descurcăm din ce în ce mai

Fedor, C. G. (2014). Family Dynamics against the Migration Background [Dinamica familiala in contextul migratiei]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

greu. Am discutat cu soţia mea şi, chiar dacă ştiam că nu ne va fi uşor, ne-am înţeles să plece ea în Italia, să-şi găsească ceva de lucru, iar eu să rămân acasă şi să am grijă de copii şi să achit datoriile. Nimeni nu pleacă de bună voie în străinătate, ci tocmai pentru a-şi asigura un trai mai bun sau pentru a-şi ajuta copiii să ajungă în viaţă ceea ce n-am putut noi." - I. 3).

Cercetarea relevă, de asemenea, că decizia iniţială de a pleca la muncă peste hotare nu este una permanentă, ci doar temporară, pentru a depăşi un anumit obstacol (achitarea unei rate, construirea unei locuinţe, finalizarea studiilor de către copii), însă persoanele plecate nu s-au întors înapoi în momentul în care au depăşit obstacolul fixat. În 6 cazuri din cele 15 studiate, persoana din familie care a plecat are deja mai mult de 5 ani de când munceşte în alt stat (3 cazuri au peste 10 ani). Doar într-un singur caz, soţul s-a reîntors acasă la insistenţele soţiei deoarece fiul lor era afectat de plecările repetate ale tatălui. În 5 cazuri, ambii soţi au plecat, lăsându-şi copiii în grija bunicilor sau a vecinilor.

Se poate observa prin examinarea interviurilor realizate şi transscrise faptul că identitatea profesională prevalează asupra identităţii familiale. Altfel spus, în cazurile analizate, membrii familiei care au plecat au ales o slujbă în detrimentul familiei tocmai pentru a putea să-şi susţină familia. Însă pentru ei, a avea un job este mai important decât a rămâne acasă şi a avea o slujbă prost plătită / a nu avea o slujbă deloc.

În urma plecării, persoanele emigrate îi ajută pe membrii familiilor rămaşi acasă. În toate cazurile analizate, membrul plecat transmite în mod regulat sume de bani, însă nu se poate indica o valoare aproximativă, deoarece doar în cazurile I. 3 şi I. 7 se specifică suma primită. Astfel, conform I. 7, unde soţia este plecată ca asistentă în Anglia, la un salariu de 2100 de lire pe lună, 700-800 de lire sunt trimişi acasă. În cazul I. 3, unde tot soţia este plecată, de această dată în Italia unde câştigă între 800 şi 1000 de Euro pe lună ca îngrijitoare de bătrâni, suma trimisă este de 300-350 euro pe lună. Pe lângă bani, emigranţii trimit şi pachete cu bunuri, în special cadouri pentru copii.

Banii sunt administraţi de persoanele în grija cărora au rămas copii prin consultarea cu membrul plecat în afară. Cu toate acestea, în cazul în care copilul este deja la facultate, banii sunt administraţi de copil.

În toate cazurile se apreciază că viaţa s-a îmbunătăţit în urma plecării membrului/membrilor în străinătate. Membrii rămaşi acasă îşi pot permite haine mai bune, rechizite, investiţii în casă. Copiii primesc cadourile pe care şi le doresc. Tinerii au telefoane moderne. Părinţii încearcă să compenseze într-o mare măsură lipsa fizică prin promisiuni cu

Fedor, C. G. (2014). Family Dynamics against the Migration Background [Dinamica familiala in contextul migratiei]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

privire la obiecte dorite de copii, dacă aceştia se poartă frumos şi învaţă bine. (''Ei se bucură… fiind copii se bucură că au mai multe hăinuţe, că sunt mai frumoase, că au bani să îşi cumpere ce doresc… că putem să mobilăm casa, să o terminăm. Ne-am pus centrală, apă curentă… Să ştiţi că venitul familiei a crescut foarte mult. Multe lucruri pe care le-am făcut şi trebuia în mod normal să dureze 10-20 de ani, le-am făcut în anii aceştia, cât soţul meu a fost plecat. Ne descurcăm şi chiar nu m-am aşteptat să câştige atât de bine şi să ieşim din datorii. Nu vrem neapărat să avem lux, ci doar strictul necesar. Ducem o viaţă cât de cât normală, nu cum au trăit bunicii noştri, fără lumină, fără apă curentă…" - I. 1; ''Voi începe prin a spune că partea financiară a crescut mult... Am pus deja bazele magazinului, firma şi toate. Am făcut şi o construcţie la poartă unde o să fie magazinul. În general, am investit banii în copii, în şcolarizarea lor, nu neapărat în case." - I. 4).

Limite ale cercetării

O limită importantă a acestei cercetări o reprezintă dimensiunea eşantionului care nu acoperă necesarul pentru a avea reprezentativitatea dorită la nivelul populaţiei totale.

Nu am avut posibilitatea de a intervieva şi membrii emigraţi ai familiilor studiate, pentru completarea şi nuanţarea rezultatelor.

Considerăm că acest tip de cercetare trebuie extins, iar rezultatele obţinute trebuie comparate cu cele din mediul rural, într-o primă etapă, urmată de cercetări comparative la nivel de regiuni.

Concluzii

Cercetarea de faţă nu îşi propune investigarea efectelor economice şi macro-sociale ale migraţie, ci se concentrează pe aspectele particulare care au modificat dinamica psiho-socială a instituţiei familiei.

Studiul de faţă se bazează pe experienţele membrilor de familie rămaşi în ţară şi despărţiţi de cei emigraţi pentru o perioadă de cel puţin un an. În mare parte, familia celui plecat se bazează pe sprijinul financiar al acestuia. Datele obţinute în urma interviurilor au relevat faptul că plecarea unui membru al familiei în străinătate produce efecte vizibile nu doar asupra situaţiei financiare, dar şi la nivelul dezvoltării relaţiilor interpersonale, activităţii cotidiene sau la nivelul activităţii şcolare a copiilor. Astfel că, aceste schimbări complexe ce au loc în cadrul familiei pot fi de scurtă sau de lungă durată şi pot avea o încărcătură afectivă pozitivă şi/sau negativă.

Fedor, C. G. (2014). Family Dynamics against the Migration Background [Dinamica familiala in contextul migratiei]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.

O primă parte a studiului elaborat a avut în vedere evoluția relațiilor cu membrii familiei şi a surprins o diversitate de cazuri: perspectiva soțului/soției, perspectiva copiilor, fie minori sau majori şi a colateralilor (bunici, frați, unchi). În majoritatea cazurilor s-a afirmat o îmbunătățire a comunicării prin ignorarea micilor discuții cotidiene care generau probleme şi prin concentrarea membrilor familiei pe fructificarea părților pozitive.

În ceea ce priveşte preluarea sarcinilor de către membrii familiei rămăşi acasă, se poate spune că în majoritatea cazurilor s-a produs o responsabilizare împărțită între aceştia şi o cumulare de forțe pentru a se oferi sprijin şi a compensa lipsa unității familiale.

Ca şi comparație a aspectelor generale ale stilului de viață, s-a observat o atitudine reținută față de percepția bunăstării. Stabilitatea financiară nu compensează plecarea membrului, iar, astfel, imaginea beneficiilor survenite în urma migrației este distorsionată.

Factorul determinant în decizia de a emigra este exclusiv de natură economică, iar impactul financiar pozitiv, indiferent de urmările pe termen scurt - întreținerea curentă sau termen lung - fond de economii şi investiții.

Bibliografie

Asociația Alternative Sociale (2006). *„Singur acasă!". Studiu efectuat în zona Iaşi asupra copiilor separați de unul sau ambii părinți prin plecarea acestora la muncă în străinătate,* Iaşi: Terra Nostra.

Miftode, V. (2002). *Populații vulnerabile şi fenomene de auto-marginalizare*, Iaşi: Lumen.

Miftode, V. (2006). Migrația – caracteristici ale fenomenului. *Revista de cercetare şi intervenție socială*, 15, 7-20.

Stănciulescu, E. (1997*). Sociologia educației familiale*, Iaşi: Polirom.

Tufan, N. (2007). Mobilitate vs Migrație. Aspecte Teoretice. *Revista de Cercetare şi Intervenție Socială*, 19, 99-112.

Fedor, C. G. (2014). Family Dynamics against the Migration Background [Dinamica familiala in contextul migratiei]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 7-25.